

Hobune lonkab

Põhjusi, miks hobune lonkab, on sama palju kui luid, liigeseid, lihaseid, sidemeid ja kõõluseid hobuse kehas. Mõned liigesed haigestuvad sagedamini kui teised ja teatud luud on teistega võrreldes tunduvalt vigastusaltimad. Artiklisari tutvustab lühidalt kõige levinumaid haigusi ja vigastusi, mis lonkeid põhjustavad.

Sagedamini esinevad haigused ja nende ravi

I osa: Kabja haigused

TEKST: TRIIN TOHVER, loomaarst

1. Kabjamädanik

Üleöö tekkinud tugev longe, soe kabi, tugevnenud puls sõrgatsi piirkonnas ja turses jalg on väga tüüpilised kabjamädaniku sümptomid. Mädanik tekib, kui vigastusest kabja põhjas (piisab väikesest praost) mustus kabja sissesse pääseb ja sinna pidama jääb. Kehvad hoiutingimused – porine koppel või märja allapanuga boks – ning ebaregulaarne kapjade puhastamine muudavad kabja põhja pehmeks ja see võib soodustada mädaniku teket. Enamasti saab kabjamädanikku diagnoosida tüüpiliste

Tüüpiline jala hoiak kabjamädaniku puhul.

sümptomite põhjal, võttes appi kabjatangid. Ebaselgetel juhtudel tuleb teha röntgenpilt.

Ravi seisukohalt on kõige tähtsam mädaniku avamine. Kui kabjatangidega on võimalik kolde asukoht kindlaks määrata, on selle avamine kabjanoaga enamasti lihtne. Osad mädanikud avanevad kabjapiirdest iseenesest.

2. Laminiit

Laminiit on kompleksne ja paljuski veel arusaamatu haigus, mille käigus kabjaluu ja kabja sarvkesta vahelised lamellid haigestuvad ega suuda enam kabjaluud toetada. Haiguse tagajärjel vajub kabjaluu allapoole kuni selleni, et luu võib kabja põhjast läbi vajuda.

Laminiiti võivad põhjustada mitmed tegurid ja seetõttu räägitakse laminiidi erinevatest tüüpidest: toksiline, metaboolne ehk ainevahetuse häiretest tulenev ja ülekoormusest tingitud laminiit.

Enamasti haigestuvad korraga mõlemad esikabjad. Harvemini (eriti toksilise laminiidi korral) võivad haigestuda ka tagumised kabjad. Sümptomid sõltuvad haigushoo tugevusest. Tugeva laminiidi puhul keeldub

Kabjaluu vajumine (kabja sarvkesta) laminiidi tagajärjel.

Laminiidis hobuse tüüpiline hoiak (hobune üritab vähendada esijalgadel olevat raskust).

hobune paigalt liikumast ja üritab raskust esijalgadelt tagajalgadele suunata. Sel puhul räägitakse laminiidile tüüpilisest hoiakust. Kergemate haigushoogude korral liigub hobune puiselt ja lühikeste sammudega.

Nii haiguse diagnoosimisel kui ka prognoosi panemisel on alati soovitatav teha kapjadest röntgenpildid, et hinnata kabjaluu asendit ja seda, kas luu on kabja kesta vajunud allapoole või roteerunud.

Laminiidi ravi on erinev olenevalt haiguse faasist. Akuutse laminiidihoo korral on vajalik täielik boksirahu, toetavad kabjasidemed ja põletikuvastased ja verd lahjendavad ravimid. Esimestel kuudel pärast sümptomite taandumist peaks kapja toetama spetsiaalse rautuse abil.

Olenevalt laminiidi algsest põhjustajast tuleb edaspidises ravis ka sellele keskenduda. Korra laminiiti põdenud hobused on edaspidi alati ohustatud, uued haigushoovad tekivad kergemini ja ilma ilmse põhjuseta. Olenemate haiguse algsest põhjustajast, peaksid laminiiti põdenud hobused vältima värsket suhkrurikka rohuga karjamaid.

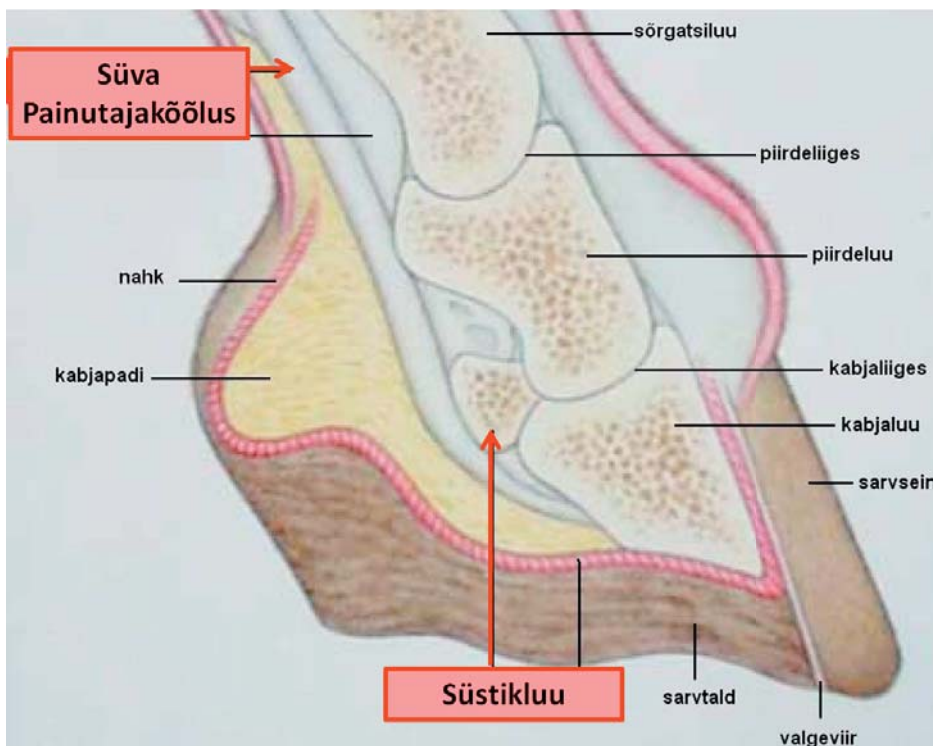
3. Süstikluu probleemid ehk distaalse kabja sündroom (ingl k *distal foot syndrome*)

Süstikluu on kabjaluu tagaosas paiknev väike süstikukujuline luu, mille külge kinnituvad mitmed sidemed. Üle luu tagakülje jookseb süvapainutajakõõlus. Kõik need struktuurid koos süstikluu limaspauna (ingl k *navicular bursa*) ja kabjaliigesega moodustavad üksuse nimega podotrohlea (ingl k *podotrochlear apparatus*). Kui vanasti oldi arvamusel, et valu ja longet põhjustavad haiguslikud muutused süstikluus, siis nüüd teame, et enamasti haigestuvad mitmed selle piirkonna struktuurid koos. Seetõttu räägitakse tänapäeval distaalsest kabja sündroomist (ingl k *distal foot syndrome*). Tulenevalt piirkonna anatoomilisest kompleksusest on ka haigus ise väga mitmetahuline ja selle lühidalt tutvustamine peaaegu et võimatu.

Enamasti tekivad süstikluu probleemid väikeste püstiste kapjadega hobustel, kabjavormist sõltuvalt soodustab selle piirkonna haigestumist ka vale rautus, mille tagajärjel võib tekkida süstikluu piirkonnale liiga suur koormus. Ka liiga intensiivne või ebaühtlane treeningkoormus kehvadel pinnasel võib haigestumist soodustada.

Tavaliselt haigestuvad korraga mõlemad esijalad, mistõttu ei näita hobused selgelt ühe jala longet, vaid jooksevad lühikese kinnise sammuga. Longet on enamasti rohkem näha järskudel pööretel.

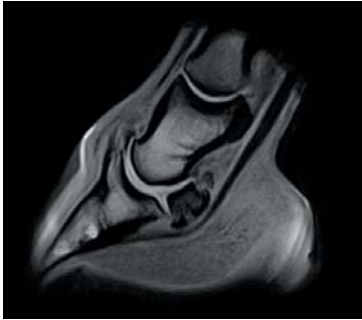
Süstikluu probleeme on jäsenärvide anesteesia abil kerge diagnoosida, kuid tunduvalt raskem on täpselt öelda, milline piirkonna struktuur on haigestunud ja missugune on paremise prognoos. Olenevalt haiguse tõsidusest võib haigestunud struktuure näha röntgenpildidel, kuid nii esmaseid

< Hobuse jala anatoomia.

kergemaid muutusi kui ka pehmete kudede (sidemed, kõõlused) vigastusi on võimalik diagnoosida ainult magnetresonantskaamera abil.

Röntgeni pilt ja magnetresonantskaamera pilt hobuse kabja ja süstikluu piirkonnast.

Haiguse ravis on põletikuvastaste süstide kõrval äärmiselt tähtis ka korralik rautus. Distaalse kabja südroomiga kaasnevad muutused on 99% juhtudest pöördumatud, kuid kindlasti ei tähenda see diagnoos automaatselt, et hobusega enam haigusele eelneval tasemel ratsutada ei saa. Haiguse tõsidusest olenevalt tuleb

enamasti muuta nii rautust kui ka treeningu režiimi. Õige ja järjepidava ravi korral võib süstikluu probleemidega hobune elu lõpuni edukalt treeningus olla.

Teised sagedamini esinevad kabjahaigused: kiilumädanik, kabja pragu, kabjapõhja verevalum, kabjaliigese artroos.

Harvemini esinevad kabjahaigused: keratoom, kabjavähk (ingl k *cancer*), kabjaluu ja süstikluu tsüst, põletik ja murd, kabjakõhre murd, luustumine ja nekroos (ingl k

quittor), kabjaseina eraldumine (ingl k *white line disease* või *seedy toe*), kabja külgsidemete vigastused.

4. Kiilumädanik

Kiilumädanikuks nimetatakse kabja kiilu degeneratsiooni, millega sageli kaasneb piirkonna sekundaarne bakteriaalne põletik. Kiil muutub nõrgaks ja võib hakata lagunema, kui hobune viib liiga pikalt märjal pinnasel või kapju ei puhastata piisavalt, mistõttu kiilu piirkonda koguneb mustus. Enamasti ei põhjusta kiilumädanik longet, kõige tavalisemaks sümptomiks on pehmeks muutunud ja lagunev kiil. Surnud kudede ja bakteriaalse põletiku tõttu on tunda tüüpilist ebameeldivat lõhna ja kiilust eritub mustjat nõret.

Kiilumädaniku ravis on kaks väga tähtsat komponenti. Esiteks tuleb eemaldada võimalikult kogu surnud kude (küsi abi sepalt või loomaarstilt) ja teiseks tuleb kapju pidevalt hooldada ja need kuivad hoida. See tähendab kuiva allapanu boksis ja märgade ning poriste koplite vältimist (vähemalt seniks, kuni haigus on taandunud). Puhtaks lõigatud kiilule võib panna ka erinevaid kuivatavaid rohtusid (iodoform-eeter, joodipõhised lahused, „lilla“, vaselahused jm). Ravimid kiirendavad paranemisprotsessi ainult juhul, kui ravi kahte esimest punkti rangelt järgitakse. Kiilumädanikust paranemise prognoos on hea, kuid tihti vajab ravi väga kannatlikku meelt ja omaniku püsivat hooldust. ■

Spordimeditsiin ja lonkeuringud - diagnostika ja ravi

- kaasaskantav digitaalne röntgen
- kõõluste, liigete ja sidemete ultraheli

Hambaravi

- tavakontroll ja viilimine
- paradontoosiravi

Sisemeditsiin

- hingamisteede haigused

24h hädaabi teenus

Ülevaate kõigist pakutavatest teenustest ning palju muud huvitavat :

www.tohver-veterinary.com

Triin Tohver
+372 5186 416
Triin.Tohver@gmail.com